

2019-08-28 07:08 CEST

Brister i arbetet med platssamverkan för säkra, trygga och attraktiva miljöer

Många kommuner står inför stora utmaningar när det gäller brott och otrygghet. För att komma till rätta med problemen har det på flera håll i landet initierats offentlig-privat platssamverkan. Det handlar om att kommuner, fastighetsägare och privat näringsliv går samman och tar ett gemensamt ansvar för frågor som rör bland annat ordningshållning och renhållning i den offentliga miljön. En aktuell kartläggning från den oberoende tankesmedjan stiftelsen Tryggare Sverige visar emellertid att arbetet med platssamverkan fortfarande till stora delar är outvecklat.

Under de senaste åren har samhällets möjligheter att skapa och upprätthålla säkra och trygga miljöer för medborgare och näringsliv utmanats dramatiskt.

En förändrad demografi, växande utanförskapsområden, gängrelaterat våld, ökad narkotikaanvändning, dåligt underhållna offentliga miljöer och omfattande ordningsproblem är några av utmaningarna. Situationen kompliceras ytterligare av att det på många håll i landet fortfarande saknas en lokalt närvarande och förankrad polis.

Till detta kommer att frågor som rör roller, mandat och befogenheter inom och mellan olika aktörer i lokalsamhällen inte är tillräckligt tydliga, med konsekvensen att det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet ofta är ostrukturerat och framför allt okoordinerat.

För att möta dessa utmaningar har det på flera platser i landet tagits initiativ till så kallade Business Improvement Districts (BID) och andra former av offentlig-privat platsamverkan. Det handlar om att kommunen tillsammans med fastighetsägare, säkerhetsföretag och andra aktörer går samman i en fristående, icke-vinstdrivande, organisation och tar gemensamt ansvar för ett lokalt avgränsat område. Syftet är att skapa en säker, trygg och attraktiv miljö genom att ta ansvar för renhållning, säkerhet, planteringar, evenemang, design, belysning, förtäring etc. på en plats.

De konkreta åtgärderna handlar ofta om gemensamma upphandlingar av städning och ordningshållning samt genomförande av olika aktiviteter för få till en mix av människor, och på det sättet skapa en mer säker, trygg och attraktiv plats.

En aktuell kartläggning från Stiftelsen Tryggare Sverige visar emellertid att arbetet med platsamverkan i Sverige fortfarande till stora delar är outvecklat. Förutom att det saknas lagstiftning som reglerar arbetet råder det på många platser oklarheter kring samverkans syfte, struktur och organisation. Dessutom saknas ofta uppföljningar och utvärderingar vilket gör att det är svårt att bedöma vad som fungerar och vad som inte fungerar. Vidare kämpar många av platsorganisationerna med att finna en stabil finansiering för verksamheten. Förvånansvärt få av initiativen involverar privata fastighetsägare och lokalt näringsliv. Initiativtagare och drivande i arbetet är ofta kommunen tillsammans med polisen. Internationellt sett är detta en mycket ovanlig lösning då platsamverkan ofta tillkommer på grund av att polisen inte tar tillräckligt ansvar för ordningshållningen medan kommunen brister i renhållningen.

Att satsningen på platsamverkan i Sverige ännu inte hittat sin form är

olyckligt då internationella erfarenheter visar att samverkan mellan olika lokala aktörer, i en fristående och icke-vinstdrivande organisation, är nyckeln för att skapa säkra, trygga och attraktiva platser.

Hur ska då platssamverkan bedrivas, vilka fallgropar ska undvikas och vilka är framgångsfaktorerna?

En av de viktigaste aspekterna handlar om social kontroll. Erfarenheter från exempelvis Storbritannien, Sydafrika och Nederländerna pekar på positiva effekter av att arbeta med lokalt förankrade poliser i syfte att upprätthålla ordningen på en plats. De viktigaste aktörerna är dock platsens användare vilka genom sin blotta närvaro skapar en naturlig informell social kontroll. Här visar erfarenheter från Tyskland och USA att platser bör vara inkluderande och främja en god mix av människor.

I det offentliga rummet måste det alltså även finnas plats för individer som vanligtvis ses som "oönskade", t.ex. hemlösa, missbrukare och personer med psykiska problem. Det viktiga är dock att dessa individer inte tillåts dominera eller ta över platsen, vilket tyvärr ofta är fallet.

Om platssamverkan inte planeras och genomförs på rätt sätt riskerar det offentliga rummet att privatiseras på ett sätt där aktörers egenintresse styr inriktningen för arbetet, inte minst privata vinstintressen. Därför måste platssamverkan drivas på ett öppet, transparent och ansvarsutkrävande sätt.

Till detta kommer en generell utmaning i form av kommunernas stuprörstänk där lösningarna på olika problem främst söks inom den egna organisationen. Det är därför i sig inte förvånande att flera kommuner har valt att lägga ansvaret för platssamverkan internt istället för att som i andra länder skapa en oberoende och neutral platsorganisation. En kommun kan emellertid aldrig driva detta arbete på egen hand.

Till skillnad från det traditionella stuprörstänket är platssamverkan ett strukturerat sätt att tillsammans identifiera och diskutera utmaningar och lösningar. Utmaningar som åtgärdas med en gemensam verktygslåda, gemensamma ekonomiska resurser och insatser enligt en gemensam målbild.

Framgångsfaktorn i platssamverkan ligger således i en organisation som inkluderar många olika aktörer, t.ex. kommun, fastighetsägare, näringsliv,

civilsamhälle, nattvandrare. Alltså, precis tvärtom från vad som är fallet i många svenska exempel.

Att arbeta med offentlig-privat platssamverkan är inget enkelt uppdrag. Det är många gånger svårt och medför en hel del målkonflikter och utmaningar. Icke desto mindre menar vi att denna typ av samverkan är viktig för att komma till rätta med brott och ordningsstörningar som påverkar människors livskvalitet i vardagen. Fler kommuner borde därför skapa förutsättningar för näringslivet, fastighetsägare och andra aktörer att vara med i arbetet för att skapa säkra, trygga och attraktiva offentliga miljöer.

Cornelis Uittenbogaard
Stadsplanerare och fil.dr.
Stiftelsen Tryggare Sverige

Michael Mehaffy
Stadsplanerare och fil.dr.
Centre for the Future of Places, KTH

Fakta

Tillsammans med KTH, flera branschorganisationer och en rad fastighetsägare har den oberoende tankesmedjan Stiftelsen Tryggare Sverige bildat ett Nationellt Kunskapscentrum för platssamverkan. Kunskapscentrets uppgift är att samla den evidensbaserade forskning och erfarenhetsbaserade kunskap som finns, nationellt och internationellt, om dessa typer av långsiktiga samverkansarbeten. Kunskapscentret ska vidare anpassa kunskapen för svenska förhållanden och ge stöd och råd till lokala aktörer som vill starta och driva platssamverkan.

Om Stiftelsen Tryggare Sverige
Stiftelsen Tryggare Sverige är en partipolitiskt och religiöst obunden NGO. Syftet är att förbättra hjälpen till brottsdrabbade och att främja utvecklingen inom det brottsförebyggande området. Arbetet är inriktat på att erbjuda nya idéer, nya samverkansformer och nya lösningar.

Kontaktpersoner

Magnus Lindgren

Presskontakt

Generalsekreterare

magnus.lindgren@tryggaesverige.org

08-29 20 00

070-510 29 84